

Intiman let

Vidmar, Vinko

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:241175>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-23**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)



SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU

ODSJEK ZA LIKOVNU UMJETNOST
STUDIJ LIKOVNE KULTURE

VINKO VIDMAR

INTIMAN LET

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

izv. prof. art. Denis Krašković

Sumentor:

Mario Matoković, asistent

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
„INTIMAN LET“	4
Tehnički opis rada.....	5
Odnos prema crtežu i njegova podjela.....	6
Utjecaj emocije na razvoj teme.....	7
Statistike o civilnim žrtvama Domovinskog rata.....	8
Sagledavanje rada kroz povijest.....	9
Prvo propitivanje uz Hemingwaya.....	10
ZAKLJUČAK.....	11
LITERATURA.....	12
FOTOGRAFIJE RADOVA.....	

UVOD

Stanično pamćenje, za razliku od sjećanja mozga, pohranjuje iskustva, a ne samo činjenice i brojke. Iskustva se pohranjuju kao impresije na koje se gleda svim osjetima, a ne samo vizualno. Na primjer, kada pokušava izvući neko sjećanje, mozak će nam najvjerojatnije pokazati sliku, popis ili grafikon. Stanice, kada izvlače neko sjećanje, dat će nam osjet u tijelu kao što su bol, napetost ili trnci, čak možemo osjetiti da smo "paralizirani od straha". Možemo također osjetiti miris, okus, zvukove ili bilo koju kombinaciju osjeta, koji u sebi sadrže otisak tog iskustva.

Uz sam termin staničnog pamćenja otvara se i pitanje podrijetla određenog pamćenja ili događaja, koje je mozak zabilježio kao traumu i tjelesno ga procesuirao i "upamtio". Moj primjer, a ujedno i odgovor na to pitanje, je dom. Sigurnost obiteljskog doma i dvorišta. Tri generacije, tri obitelji, od djeda pa sve do unuka. Sigurnost kuće i dvorišta, ulice i susjedstva narušila je prva grmljavina koje se sjećam.

1. „INTIMAN LET“

Prvom grmljavinom koje se sjećam, kuća je bila uništena, kao i dvorište. U tom se trenu javio osjećaj i, kuda god sam pogledao, nije nestajao. U kuću se nije smjelo, a komadi projektila po dvorištu bili su oštriji od stakla. Bilo ih je svugdje.

Rad se sastoji od dva prizora, auta i kuće, koji su bombardirani. Linijski crtež je poluapstraktnog oblika, jer ukazuje na obris sjećanja i nije posve opisnog oblika. Proučavanjem crteža i prateći linijske obrise pojedinih dijelova auta ili kuće na drugome radu, vidljivo je da se radi o postojećim materijalnim oblicima.

1.1. Tehnički opis rada

Materijali koji su korišteni pri izradi su mediapan (usitnjeno prešano drvo u ploču, pogodnu za mekano obrađivanje) debljine 1 cm, formata 225x120 cm i grafička boja za duboki tisak (u grafici se osniva na ekspresivnosti linije i kontrastima crnoga i bijeloga). Alat koji sam koristio je biaks bušilica s 1 mm čeličnom krunom za graviranje mekih drvenih površina. Ona mi omogućuje slobodnije kretanje i graviranje iz određenog kuta i položaja ruku zbog ekspresivnije linije. Prethodno nacrtani linijski prikaz ugravirao sam čeličnom krunom i, prije nanošenja grafičke boje, brusnim sam papirom sitnije granulacije izbrusio, čime sam postigao čišći crtež i lakše nanošenje spomenute boje.

Graviranje je tehnički postupak urezivanja ili jetkanja dizajna (linija, ukrasa, znakova i likova) u tvrdu, obično ravnu površinu, pravljenjem brazda u njoj. Rezultat graviranja može biti sam dekorirani predmet ako se gravira srebro, zlato, čelik ili staklo, a može omogućiti izradu dubokotiskarskih ploča od bakra ili drugog metala za tiskanje slika na papiru, kao otisaka ili ilustracija. Otisak urezanih slika naziva se gravura ili gravira. Materijali koji se mogu gravirati, osim metala, su i ostale obradive, najčešće krute podloge poput drveta, plastomera, kamena itd.

Sličnija obrada mogla bi se više mogla usporediti s drvorezom, nego gravurom. Drvorez je grafička tehnika visokog tiska. Naziv dobiva od drveta kruške ili trešnje, koja mu služi kao podloga ili matrica. Drvorezac načini drvorez tako da nožićem izreže drvenu ploču. Cijelu površinu podloge izdubljuje i nožićem obilazi, a ostavlja netaknuta ona mjesta, koja će mu poslužiti pri otiskivanju drvoreza na papiru, kao nosilaca boje na konturu.

Plošne jake boje i jaki obrisi postali su karakteristikom jako rasprostranjene umjetnosti drvoreza u Ukiyo-e (Plutajući svijet) stilu. Tehnika drvoreza je bila jeftina i svima dostupna te se zato smatrala manje vrijednom među kultiviranijim Japancima. Međutim, kad su ta djela došla do zapada, jako su utjecala na revolucionarne umjetnike, kao što su Manet, Toulouse-Lautrec i Whistler, a za zapadne umjetnike upravo su majstori drvoreza iz 19.st. najveći japanski umjetnici (KeisaiEisen, Utamaro, Hiroshige i Hokusai).

2. Odnos prema crtežu i njegova podjela

Matematičkim jezikom rečeno, crtu (ili liniju) možemo definirati kao skup točaka u ravnini. Važna osobina linija je njihov tok, odnosno, njihova putanja.

Linije se mogu odrediti i prema svojem značenju. Konturna ili obrisna linija opisuje oblik izvana, dakle po njegovom rubu.

Teksturna linija: tekstura označava karakter površine i kao takva može biti plastična (hrapavo ili glatko), slikarska (različite gustoće mrlja, koje čine površinu) i crtačka tekstura, gdje se koriste crtači elementi - točka i linija - za različito ispunjavanje površine, ograđene obrisnom linijom. Dakle, obrisnom linijom stvaramo oblik, koji iznutra ispunjavamo teksturnim linijama.

Strukturne linije ili crte: iako po izgledu vrlo slične teksturnim (ponekad su i prepletene toliko da se ne mogu razdvojiti), strukturnim linijama treba jasno razlikovati njihovo značenje. Riječ struktura označava unutrašnje načelo, koje gradi neki oblik, općenito neki sklop. Ta se riječ primarno počela koristiti u lingvistici kroz tzv. strukturalizam, a tek ju je kasnije Claude Levi-Strauss uveo u antropologiju, što je otvorilo put i likovnim teoretičarima za njenu upotrebu. Iz toga jasno vidimo: rečenica može imati svoju strukturu (unutrašnji sklop pravila izražen gramatikom), ali ne i svoju teksturu.

3. Utjecaj emocije na razvoj teme

Rad je emocionalnog karaktera i intimnog sadržaja. Govori o mom osobnom osjećaju nesigurnosti kad sam bio dijete, o sjećanju na krhotine granate te rupe po krovu i fasadi. Kao djetetu su mi ta kuća i dvorište bila najsigurnija mjesta radosti, igre, opuštanja i učenja.

Sjećanje na pogled prema izlaznim vratima na ulicu ostaje i danas. Zvuk motora auta u poslijepodnevnom satima značio je dolazak ujaka, a nama djeci i obećanje slatkiša i čvrstoga zagrljaja. Usudim se reći da nam je to bio svakodnevni običaj. I taj osjećaj se izmijenio, jer upravo taj auto koji sam ugledao, u istom je prizoru bio u potpunosti uništen. Kao dijete, nesvjestan pravog materijalnog gubitka, oštećene kuće, uništenog automobila i bolnim koracima po dvorištu, ostao sam bez ijednog radosnog trenutka i svog sigurnog doma.

U opisu sam bio dosta skroman pri definiranju emocija, trudio sam se što više prikazati tehnički prizor zbog lakšega stvaranja slike i trenutnoga stanja oko mene. Čudno je, isto tako, što se ne sjećam da je itko plakao. Tu bih iskoristio priliku i spomenuo poznatog avanturista i pisca, Ernesta Hemingwaya, i njegovo pjesništvo. Čitajući njega, mogu stvoriti točnu sliku i viziju onoga što opisuje, udubiti se u radnju, kao da ju i sam proživljam. Uzimajući pisca za primjer, želim pojasniti da je moj rad također, na nekakav čudan način, pisano djelo, iz njega se može iščitati i shvatiti radnja, proći prstima preko njega, pomirisati ga i doživjeti ga kao korice knjige. Jer ipak, ovo sam ja proživio, nije djelo mašte i stojeći ispred njega, stajat ćete ispred mojeg događaja, proživljenog mojim očima i mojim dodirima.

Dotaknuo bih se stručnijeg termina staničnog sjećanja i objašnjenja Stevena Thayera, osnivača Integrirane energetske terapije. "Svaka stanica u našem tijelu ima sposobnost pamćenja. Naše stanično sjećanje može pohranjivati sjećanje na fizičke traume kao što su nezgode, ozljede, modrice, operacije ili zlostavljanje; emocionalne traume kao što su glavobolja, strah, ljutnja; te mentalne traume koje se manifestiraju kao nisko samopouzdanje, osjećaj da nismo vrijedni, briga itd. Kada je neka trauma potisnuta u stanično sjećanje, ta energija može biti zablokirana. Problem s potisnutim staničnim sjećanjem je u tome da ne samo da ono ograničava našu sposobnost da živimo slobodno i radosno, nego također može pomoći tijelu u razvijanju fizičke bolesti."¹

Trauma ili ne, potaklo me na likovni izričaj

¹<http://atma.hr/stanicno-sjecanje/>

4. Statistike o civilnim žrtvama Domovinskog rata

„Procjenjuje se da je broj civilnih žrtava rata između 4.000 i 8.000, no ne postoje dovoljno kvalitetni ni jasni podaci koji potvrđuju točan broj. Status civilnog invalida rata priznat je za 2.333 osobe, a još 319 osoba ostvaruje pravo na obiteljsku invalidninu (članovi obitelji civilnih žrtava rata). U ovoj kategoriji ne možemo sa sigurnošću utvrditi koji je ukupni broj djece koja su stradala za vrijeme Domovinskog rata (u različitim izvorima navode se podaci od 320 do 400 stradale djece), a objedinjavanjem podataka nadležnih tijela dolazimo do brojke od 324 djeteta, od čega je njih 235 poginulo uslijed izravnog neprijateljskog djelovanja, 89 je poginulo uslijed neizravnog neprijateljskog djelovanja, a za 79 djece nadležne službe nemaju potpune podatke o identitetu ili okolnostima u kojima su stradali.

Na temelju gore navedenih podataka može se ocijeniti da je oko 25% svih stanovnika Republike Hrvatske tijekom rata bilo izloženo izravnom ratnom stresu, a ako se tome pridoda i broj sekundarno traumatiziranih osoba (koji se samo može procjenjivati) razvidno je kolike su bile potrebe za osnovnom emocionalnom podrškom, socijalnom, psihološkom i zdravstvenom pomoći ratom traumatiziranim osobama.

Poseban izazov, kako onda tako i danas, predstavlja posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) koji karakterizira niz psihičkih poteškoća koje se javljaju kod osoba koje su doživjele traumatski događaj. Iako je savjetovanje jedan od ključnih elemenata u liječenju PTSP-a, ono u nekim slučajevima nije bilo dovoljno. Pokazalo se kako je u velikom broju slučajeva bila potrebna hospitalizacija branitelja.²

²Ministarstvo branitelja, Nacionalni program psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionici i stradalnicima Domovinskog rat, Drugog svjetskog rata te povratnicima iz mirovnih misija

5. Sagledavanje rada kroz povijest

Ulazeći u samu srž teme i svrstavanja rada u pojedini stilski pravac, smjestio bih ga u Romantizam.

Romantizam se, općenito, ne odnosi na određeni stil, već na jedno shvaćanje koje se može izraziti na mnogo načina: romantično, nestvarno, nerealno, ali nerijetko i proživljeno. Riječ romantizam je izvedena iz popularnosti koju su krajem 18.st. uživale srednjovjekovne priče o pustolovinama, a rođeno je iz čežnje za emocionalnim doživljajem. Obnova, tj. ponovno otkriće i primjena do tad zanemarenih oblika postali su stilsko obilježje romantizma. Razni su događaji uvjetovali da se romantizam javi kao opći kulturni pokret: Francuska revolucija i pad Napoleona; ništa što je obećano nije ispunjeno, nisu ostvareni ideali ljudi te je uslijedilo razočaranje.

6. Prvo propitivanje uz Hemingwaya

Govoriti o Ernestu Hemingwayu kao osobi bilo bi preambiciozno, stoga ću se osvrnuti na njegovu biografiju te ću pri tome zanemariti njegova pisana dijela.

Kao umjetnik trudio se prenijeti sebe u djelo i interpretirati proživljene događaje. Ti događaji su se već po prvome primjeru dirnuli moga rada samom ratnom tematikom, ali i stalnim osvrtnjem na loše strane prepričanih događaja i proživljenih emocija. Ništa dobro nije rezultiralo time, samoubojstvo i alkoholizam su bili popratni sadržaj njegovih zgoda, kao i neuspjeli brakovi te uloga oca.

Zanemariivši negativne okolnosti, uistinu je na najbolji i najhrabriji način izvještavao s bojišta za vrijeme Građanskog rata u Španjolskoj i Drugog svjetskog rata, prenoseći samu srž rata izravno pred oči promatrača i, nažalost, svojim primjerom na sebi bliske ljude.

Usudio bih se reći da je Ernest Hemingway bio žrtva rata pa i na kraju svima nama dobro znanog termina, PTSP-a.

Zaključak

Radovi koje sam napravio izrazito su crne boje, što ukazuje na surovost i težinu same teme u koju uvodim promatrača. Način na koji sam obrađivao temu je također bio bučan i bolan zbog glasnoće bušilice, neudobnog i bolnog položaja ruke i samoga tijela. Prevladavaju crnilo, nejasnoća, zalutale linije i oštri rubovi, osim uništenih motiva, koji na radovima ukazuju na to da rat nema svijetlih strana. Bolni koraci i buka grmljavine, to je moja uspomena.

„Nemoj nikada misliti da rat, ma koliko potreban bio, ma koliko opravdan bio, nije zločin.“

Ernest Hemingway

Literatura

1. Povijest umjetnosti, H. W. Janson, Anthony F. Janson, 2004.god.
2. Hrvatska-Europa-Svijet, Ivo Goldstein, Novi Liber, Zagreb, 1996.god.
3. Umjetnost velika ilustrirana enciklopedia, Aleksandra Stelaškec, Mozaik knjiga, 2012.god.
4. Opća povijest umjetnosti, Ivanka Borovac, Mozaik knjiga, 2006.god.
5. Starac i more, Ernest Hemingway, Globus Media Zagreb, 2004.god.
6. NACIONALNI PROGRAM PSIHOSOCIJALNE I ZDRAVSTVENE POMOĆI SUDIONICIMA I STRADALNICIMA DOMOVINSKOG RATA, DRUGOG SVJETSKOG RATA TE POVRATNICIMA IZ MIROVNIH MISIJA, Ministarstvo branitelja, Zagreb 2014.god.

Web izvori:

1. <http://likovna-kultura.ufzg.unizg.hr>
2. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Drvorez>
3. <https://bs.wikipedia.org/wiki/Gravura>
4. <http://atma.hr/stanicno-sjecanje/>

Fotografije radova









